

Okul öncesinde uzaktan eğitimin öğretmen, veli ve çocuk açısından değerlendirilmesi

Evaluation of preschool distance education from the perspective of teachers, parents and children

Arzu Özyürek¹, Özlem Gözün Kahraman², Hatice Keser³

Makale Geçmişi

Geliş : 2 Eylül 2021
Düzeltilme : 29 Haziran 2022
Kabul : 8 Ekim 2022
Çevrimiçi : 31 Aralık 2022

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Article History

Received : 2 September 2021
Revised : 29 June 2022
Accepted : 8 October 2022
Online : 31 December 2022

Article Type

Research Article

Öz: Bu çalışmada, okul öncesi eğitim öğretmenleri, veliler ve çocukların Covid-19 pandemisinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma grubu maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenen 10 okul öncesi öğretmeni, 10 okul öncesi öğrencisi ve 10 veliden oluşmuştur. Nitel araştırma modelindeki çalışmada veriler, görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Görüşmelerin yazılı dökümü yapılmış, içerik analiziyle analiz edilmiştir. Bulgular temalar halinde düzenlenerek yorumlanmıştır. Sonuç olarak okul öncesi öğretmenleri eğitimin sürekliliği ve Covid-19 bulaşını önleme açısından uzaktan eğitimi olumlu bulurken çocuklardan fiziksel, sosyal ve duygusal olarak uzak kalmayı olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Uzaktan eğitimde teknolojik sorunlarla karşılaşıldığı, gelişimsel kazanımlara ulaşılmadığı, öğretmenlerin Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerini daha çok kullandıkları, çocukların sanat ve müzik gibi etkinliklerden hoşlandığı belirlenmiştir. Çocukların çiz-anlat tekniği ile uzaktan eğitim imgelerini resimlerine bilgisayar, öğretmen-arkadaş olarak yansıttığı ve bu süreçteki etkileşime ilişkin memnuniyeti belirten çeşitli imgelere yer verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Uzaktan Eğitim, Covid-19 Pandemisi.

Abstract: It was aimed to determine the views of preschool teachers, parents and children on distance education which is applied during the Covid-19 pandemic. The study group consisted of 10 preschool teachers, 10 preschool students and 10 parents determined by the maximum diversity sampling method. The data in this qualitative study, were collected by the interviews. Written transcripts of the interviews and analyzed with content analysis. The findings were organized into themes and interpreted. The findings of the study showed that preschool teachers evaluated distance education positively in terms of the continuity of education and preventing the transmission of Covid-19, but they evaluated being away from children physically, socially and emotionally negatively. It has been determined that in distance education; technological problems were encountered; developmental gains were not achieved; teachers use Turkish and literacy preparation activities more; and children enjoyed activities such as art and music. It has been observed that the children reflected the distance education images on their drawings like computers, teachers-friends, with the draw-and-tell technique, and included various images which indicated satisfaction with the interaction in this process.

Keywords: Preschool Education, Distance Education, Covid-19 Pandemic.

DOI: 10.24130/eccdjecs.1967202263414

Başlıca Yazar: Hatice Keser

¹ Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, a.ozyurek@karabuk.edu.tr, OCID: 0000-0002-3083-7202

² Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, okahraman@karabuk.edu.tr, OCID: 0000-0003-2767-0592

³ Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, htcksr@outlook.com, OCID: 0000-0002-8283-7394

SUMMARY

Introduction

Due to Covid-19, which was declared as an epidemic by the World Health Organization on December 31, 2019, serious measures have been taken in areas that closely concern people's lives such as communication, transportation, health, education, etc. Upon the call and suggestion of WHO, it was emphasized that instead of face-to-face education, schools should create alternative learning environments. Although distance education has been used optionally and mainly to deliver education to the disadvantaged groups in the past, it has been seen as the most appropriate method for education considering the social distance rule in the Covid-19 pandemic. Due to the danger of the epidemic, schools, educators and children have tried to adapt to distance education. Turkey has become the second country in the world that adopts distance education across the country due to the Covid-19 pandemic. EBA (Eğitim Bilişim Ağı, Education Information Network), which is the portal in distance education, includes curriculum-based education materials such as videos, documents, and activities from preschool to high school. Teachers shared educational documents and assignments with their students through EBA. Children were encouraged to try to socialize in the virtual environment, especially in the preschool education level, where school culture and schooling awareness should be formed and teacher and peer communication-interaction should be the highest. As in other education levels, many difficulties have been encountered in the application of compulsory distance education at the preschool level. Examining the distance education applications from the perspective of educators, parents and students will provide important data to cope with the difficulties encountered in similar situations in the future. Therefore, in this study, it was aimed to determine the views of preschool teachers, parents and children on distance education which was applied during the Covid-19 pandemic.

Method

In this study, the study group consisted of 10 preschool teachers, 10 preschool students and 10 parents determined by the maximum diversity sampling method. The data in this study, which is one of the qualitative research models, were collected by the interviews. Written transcripts of the interviews were composed, and analyzed with the content analysis. The findings were organized into themes and interpreted. The validity was ensured by giving direct quotations from the participants.

Results

The findings of the study showed that preschool teachers evaluated distance education positively in terms of the continuity of education and preventing the transmission of Covid-19, but they evaluated being distant from the children physically, socially and emotionally negatively. While the parents evaluated distance education positively because their children were in contact with their teachers and friends, they evaluated the length of time spent in front of the screen negatively. It has been determined that in distance education; technological problems were encountered; developmental gains were not achieved; teachers used Turkish

and literacy preparation activities more; and children enjoyed activities such as art and music. It has been determined that teachers, parents and children were partially satisfied with distance education and preferred face-to-face education. It has been observed that the children reflected the distance education images on their drawings like computers, teachers-friends, and included various images (like star, heart, and flower) which indicated the satisfaction with the interactions in this process.

Conclusion and Discussion

It is important to consider child-centred practices when making decisions about the distance education applications in the preschool period, which is the period when the foundation of children's school life is laid and their perspective on school and peer communication quality are determined. Distance education applications at the preschool level would be successful with the contributions of pre-school teachers who can use technological materials and know the current applications for distance education, where in the parent participation and support is provided. Particularly in preschool education, it may be possible to conduct face-to-face education and implement distance education methods in compulsory situations. On the other hand, distance education activities can be implemented in addition to the face-to-face education to make good use of children's out-of-school time. Distance education activities can also be used for family education and participation in situations preventing families from participating in education. The Covid-19 pandemic has provided the opportunities for both educators and families to experience distance education. Instead of considering it as an alternative to face-to-face education, the use of distance education as an additional teaching method can be considered as an important tool in achieving the educational goals.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 31 Aralık 2019'da salgın olarak belirtilen Covid-19 (World Health Organization, 2020), ülkemizde yine DSÖ tarafından 11 Mart 2020 tarihinde pandemi ilan edilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Covid-19 pandemisinde tüm dünyada insanlar yaşantılarında zorunlu değişiklikler yapmışlar, sosyal yakınlaşmaları en aza indirerek süreci yönetmeye ve sürece uyum sağlamaya çalışmışlardır. Ev ziyaretleri ve sokak gezintileri kısıtlanmış, insanların bir araya gelmelerini kısıtlama uygulamalarından eğitim de etkilenmiştir. DSÖ'nün çağrısı ve önerisi üzerine, okulların eğitimi durdurmasıyla eğitimin aksaması yerine alternatif öğrenme ortamları oluşturması üzerinde durulmuştur (Alea, Fabrea, Roldan ve Farooqi, 2020). Türkiye'de de 12 Mart 2020 tarihinde okullardaki sosyal faaliyetler iptal edilmiş, daha sonra tatil edilmiştir (Toran, 2021). Zaman zaman okulların kısmi zamanlı olarak açılması uygulamasına gidilmiş olsa da özel eğitim ve okul öncesi eğitimin sürekliliğinin sağlanması kararı alınarak uygulamaya konmuştur.

Başlangıçta mektup aracılığıyla başlayan ve daha sonra ders notlarının yazılı olarak posta yoluyla iletilmesini kapsayan uzaktan eğitim (Ergüney, 2015), teknolojik materyal ve aygıtların gelişmesiyle internet üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. Bu şekilde uzaktan eğitim, öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarından uzakta ama onlarla aynı anda veya farklı zamanda internet aracılığıyla iletişim sağladıkları, öğrenmenin internet üzerinden gerçekleştiği eğitim sistemi olarak tanımlanabilir (Gökdaş ve Kayri, 2005). Geçmişte isteğe bağlı olarak veya dezavantajlı gruplara eğitimi ulaştırmak amacıyla kullanılsa da Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim, sosyal mesafe kuralına en uygun yöntem olarak görülmüştür (Sözmez ve Cemaloğlu, 2020). Salgın tehlikesi nedeniyle okullar, eğitimciler ve çocuklar uzaktan eğitime uyum sağlamaya çalışmışlardır (Alea vd., 2020). Okul öncesinden yükseköğretime kadar her kademedeki kısmi veya tam zamanlı uzaktan eğitim süreci uygulanmıştır. Bu zorunluluk eğitimin yapıtaşı öğrenci, öğretmen ve velilere çeşitli sorumluluklar yüklemiş ve eğitimde birtakım aksaklıklara sebebiyet vermiştir (Koçoğlu ve Tekdal, 2020). Bu aksaklıkların başında da internet erişimi sorunu gelmektedir. Altyapı oluşturulması, köy gibi küçük yerleşim yerleri de dahil olmak üzere okulların pandemi öncesinde sahip olmadığı internet ağının yerleştirilmesi gibi maliyeti yüksek sorunlarla karşılaşmıştır (Aliyyah vd., 2020) ve öğrencilerin bir bölümü erişim sorununa bağlı olarak uzaktan eğitimden yararlanamamıştır. Özellikle dezavantajlı gruptaki öğrencilerin okulları kapandığından eğitimin dışında kalmaları, gelecekte daha büyük sorunların kaynağı olarak görülmüştür (OECD, 2022). OECD (2021) raporuna göre eğitime eşit ulaşım için yatırımların gerekliliğinin altı çizilmektedir ve çoğu ülke pandemiye hazırlık olarak eğitim bütçelerini artırmıştır.

Türkiye, Covid-19 pandemisi sebebiyle ülke genelinde uzaktan eğitimi başlatan ikinci ülke olmuştur (MEB, 2020). Uzaktan eğitimde birincil eğitim platformu olan EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinde, okul öncesinden liseye kadar video, doküman, etkinlikler gibi müfredata dayalı eğitim materyalleri yer almaktadır (EBA, 2021). Pandemi boyunca öğretmenler eğitim dokümanlarını ve ödevleri EBA yoluyla öğrencileriyle paylaşmıştır (Kırmızıgül, 2020). Fakat maalesef bu süreçte uygulamalar yürürlüğe konurken çocukların yalnızca Covid-19 odaklı sağlığının üzerinde durulmuş, onların ruhsal, bedensel, duygusal, sosyal ihtiyaç ve sağlıklarının önemi geri planda kalmıştır. Eğitim müfredatına dayalı faaliyetlere dahil olmak, kurallara ve öğretmenin yönergelerine uyum sağlamak (Gözün-Kahraman ve Ülker Atav, 2019), sınıfta var olan düzenin içinde yer almak, beden ve çevre temizliğinin temelini oluşturmak açısından okul ve okul olgunluğu önemlidir. Okul kültürünün ve okullaşma bilincinin oluşması, öğretmen ve akran iletişim-etkileşiminin en yüksek olması gereken dönemde, özellikle okul öncesi eğitim kademesinde çocuklar sanal ortamda sosyalleşmeye çalışmak zorunda bırakılmıştır (Sönmez ve Cemaloğlu, 2020).

Dünya genelinde diğer ülkelere bakıldığında, Hindistan ve Rusya'da okul öncesinde uzaktan eğitimin teşvik edilmesinin altı çizilirken aynı zamanda bu yöntemin etkisiz olduğuna inanılmaktadır (Veraksa vd., 2021). Romanya'da öğretmenlerin okul öncesinde dijital araçları kullanmaya istekli olduğu, ancak yüz yüze eğitimin alternatifi olarak kalıcı bir eğitim platformu geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir (Ionescu ve Enescu, 2021). Yunan öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin başta olumsuz tutum içinde olduğu ve zamanla tutumun olumluya döndüğü, bunun nedeninin ise çocukların teknolojik materyallerle okul ortamına uzaktan eğitimle de entegre olabiliyor olduğu belirtilmiştir. Ancak buradaki kilit rol, ebeveynlere düşmektedir (Nikolopoulou, 2022). Norveçli öğretmenler pandemide uzaktan eğitim aracılığıyla işlenen derslerde, küçük gruplardan oluşan öğrencileriyle daha etkileşimli vakit geçirebildiklerini belirtmişlerdir (Pramling Samuelsson, Wagner ve Ødegaard, 2020). Pandemi sürecinde öğrencilerin derslerden, okuldan, akran etkileşiminden ve çeşitli aktivitelerden uzak durması gerektiğinin kabullenilmesiyle okulda sunulması gereken eğitimin teknolojik materyal aracılığıyla en azından uzaktan sağlanması bir çıkış yolu gibi görülmüştür. Öğrencilerin akran etkileşimi, sosyal ortamlarda bir arada bulunma, iletişim ve çeşitli aktivitelere katılımının sağlanması yaşları ve gelişim dönemleri dolayısıyla önem arz etmektedir. Ancak uzaktan eğitimde, çocukların sosyal ve duygusal gelişimi ikinci planda kalmıştır.

Çocukluk döneminde çevreyle özellikle de akranlarla kurulan sağlıklı ilişki, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini şekillendirmekle birlikte gelecek yaşamında da ruhsal sorunları önleyici bir özelliğe sahiptir (Kılıç, 2015). Sağlıklı akran etkileşimi oluşturamayan çocuklarda yalnızlık, kaygı gibi duygusal sorunların başlayacağı bilinmektedir (Harrist, Zaia, Bates, Dodge ve Pettit, 1997).

Çocukların hareket ihtiyacını ev ortamında karşılamak zorunda kalması, arkadaş, öğretmen, aile büyükleriyle olan sosyal ihtiyaçlarının sınırlandırılması, onların psikolojik sağlıkları için de bir risk faktörüdür. Erken çocukluk döneminde hareket sağlayacak aktiviteler sağlıklı büyüme ve özellikle kemik ve kas gelişimi için önem arz etmektedir (Burrows, 2007; Eastman, 1997). Çünkü okul öncesi dönemde çocukların sağlıklı büyüme ve gelişiminin sağlanması için nasıl ve ne kadar süre hareket ettiği önemli bir husustur (Kerkez, 2012). Çocuklar için henüz yeni olan uzaktan eğitim uygulamasının etkili sonuçlar verebilmesi için kararlar alınırken çocuğun merkeze alınması, öğretmenlerin ders hazırlığını buna göre yapması, çevrimiçi imkanların kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir (Sönmez ve Cemaloğlu, 2020). Çocuk merkezli düşünmek onların sağlığını bütüncül olarak göz önünde bulundurmak, yaş ve gelişimlerine uygun öğretim yöntemini seçmede etkili olacaktır.

Alan yazında Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde 36-72 aylık çocuklarla çevrimiçi uygulanan nefes farkındalık ve hareket egzersizlerinin duyu ve öz düzenleme becerilerine etkisinin incelendiği (Aral vd., 2021), uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin alındığı (Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021; Demir ve Özdaş, 2020), uzaktan eğitimin etkililiğine ilişkin olarak okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin, öğrenci velileri ve öğretmenlerinin, okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinin incelendiği çalışmalar yapılmıştır (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Baysal, Ocak ve Ocak, 2020; Bozkurt ve Duran, 2021; Demir ve Kale, 2020; Hebebe, Bertiz ve Alan, 2020; Öz-Ceviz, Tektaş, Basmacı ve Tektaş, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yılmaz, Mutlu, Güner, Doğanay ve Yılmaz, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına ilişkin okul öncesi öğretmen görüşlerinin incelendiği (Gündoğdu, 2021), okul öncesi eğitimin yeniden yapılanmasına ilişkin durum tespiti (İnan, 2020), Covid-19 sürecinde çevrim içi eğitim veren öğretmenlerin iyi oluşları ve stres düzeylerinin çevrimiçi eğitime uyum sağlamaları arasındaki ilişki (Karadeniz ve Zabcı, 2020), farklı eğitim kademelerinde eğitim veren öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarında yaşadıkları sorunları, süreç sonrası eğitim uygulamalarından beledikleri değişiklikleri ve salgın olasılıklarına karşı ne gibi önlemler alınması gerektiğine ilişkin görüşlerin incelendiği (Korkmaz ve Toraman, 2020; Kurnaz, Kaynar, Şentürk Barışık ve Doğrukök, 2020; Saygı, 2021), okulöncesi dönem çocuklarının Covid-19 sürecinde gösterdikleri davranış değişiklikleri ve farkındalık düzeylerine ilişkin anne görüşlerinin incelendiği (Tarkoçin, Alagöz ve Boğa, 2020) çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ise okul öncesi eğitim kademesinde Covid-19 pandemisinde yürütülen uzaktan eğitime yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin alınması yanında çocukların görüşlerini ifade ettiği resimleri incelemek amaçlanmıştır. Böylece okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar, öğretmenleri ve velilerinin Covid-19 pandemisinde

uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın alt problemleri şunlardır:

1. Öğretmenlerin uzaktan öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen ve velilerin uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin okul öncesi uzaktan eğitime, veli ve çocukların katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin uzaktan eğitimin gelişimsel kazanımlara ulaşmadaki etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin uyguladıkları ve çocukların tercih ettiği etkinliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğretmen, veli ve çocukların uzaktan eğitimden memnuniyet durumları nelerdir?
7. Öğretmen ve velilerin çocukların uzaktan eğitimdeki motivasyonları, tercihleri ve duyu durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Uzaktan eğitim çocuk resimlerine nasıl yansımıştır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada olayları anlamayı, anlamın arkasındaki derinliğin açığa çıkarılmak istenmesinden dolayı nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır (Özmantar, 2019). Durum çalışması, çoklu bilgi kaynakları yardımıyla duruma ilişkin detaylı ve derinlemesine bilgi edinmeyi sağlayan bir yaklaşımdır (Creswell, 2021).

Çalışma Grubu

Çalışma maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Çalışma grubunu 10 okul öncesi öğretmeni, 10 okul öncesi öğrencisi ve 10 veli oluşturmuştur. Öğretmenlerin tamamı kadındır, yaş aralığı 27-48 (ort.: 38.6), deneyimleri ise 4-26 yıl (ort.: 15.5) arasındadır. Öğretmenlerin ikisinin sınıfında 8, üçünün 10, birinin 12, ikisinin 15, birinin 17, birinin 19 öğrenci (ort.: 10,9) vardır. Öğretmenlerin ikisi öğrencileriyle günlük 20 dakika, biri 30 dakika, altısı 40-50 dakika ve biri öğrencilerin isteğine göre daha uzun süreyle eğitime devam ettiğini belirtmiştir. Zoom uygulamasını 10, WhatsApp uygulamasını 6, EBA uygulamasını 3 öğretmen kullanmaktadır. Öğretmenlerin uygulamayı tercih etme nedenleri ise; kullanım yaygınlığı (f=5), kullanışlı/kapsamlılığı (f=4), çeşitlilik (f=2) ve erişim kolaylığı (f=1) şeklindedir. Öğretmenlerin 9'u uygulamaları isteyerek

yaptığını, biri etkinliğin türüne göre değişiklik gösterdiğini; 8'i uzaktan eğitimde verilen süreyi yeterli bulmadığını, biri kısmen yeterli bulduğunu, biri de yeterli bulduğunu belirtmiştir. Çocukların yedisi kız ve 3'ü erkektir, yaşları 4-6 (ort.:5,4) arasındadır. Çocukların dördünün 1, üçünün 2 kardeşi var, üçünün kardeşi yoktur. Çocukların üçü bilgisayardan, üçü telefondan, ikisi tableten, ikisi de hem telefon hem bilgisayardan derse girdiğini ifade etmiştir. Velilerin tamamı kadındır, yaşı 28-49 (ort.: 37,4) arasındadır. Velilerin dördü öğretmen, ikisi ev hanımı, biri ATT (Acil Tıp Teknisyeni), biri muhasebeci, biri özel güvenlik, biri emeklidir. Velilerin yedisi lisans mezunu, ikisi ön lisans mezunu, biri lise mezunudur. Velilerin altısının 2, üçünün 1, birinin 3 çocuğu vardır; beşinin 1, dördünün 2, birinin 3 çocuğu uzaktan eğitim almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında görüşme ve çiz-anlat tekniği kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, bir olay veya duruma ilişkin detaylı bilgi elde etmek amacıyla küçük örneklem grubuyla yürütülen çalışmaları içermektedir (Özkan, 2019). Çalışmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu için Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi alanından üç uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşlerine göre sorular düzenlenmiş, öğretmen, veli ve çocukların okul öncesi kademede uzaktan eğitim uygulamasına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Formda öğretmenlere; “Etkinlikleri planlama ve uygulamaya yönelik motivasyonunuzu nasıl değerlendirirsiniz? Uzaktan eğitim sürecinde, teknolojik materyallerden yararlanma bilgi ve becerinizi nasıl değerlendirirsiniz? Uzaktan eğitimde, hangi yöntemi kullanıyorsunuz? Neden? Uzaktan eğitim sürecinde, etkinlik planlamada zorluklar yaşıyor musunuz? (Evet ise) ne tür zorluklar yaşıyorsunuz? Uzaktan eğitim sürecinde, etkinlikleri uygulamada zorluklar yaşıyor musunuz? (Evet ise) özellikle hangi etkinliklerde/ne tür zorluklar yaşıyorsunuz? Uzaktan eğitim sürecinde, değerlendirmede zorluklar yaşıyor musunuz? (Evet ise) ne tür zorluklar yaşıyorsunuz? Geleneksel eğitimle karşılaştırılırsa, uzaktan eğitimle tüm çocuklar için gelişimsel kazanımlara ulaşma düzeyini nasıl değerlendirirsiniz? Sizce nedeni nedir? Uzaktan eğitimde ağırlıklı olarak hangi etkinliklere yer veriyorsunuz? Uzaktan eğitim sürecinde, aile eğitimi ve katılımı sağlayabiliyor musunuz? (Evet ise) aile katılımını sağlamak için neler yapıyorsunuz? Uzaktan eğitimin sizin açınızdan olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Okul öncesi eğitimin uzaktan eğitim yoluyla verilmesinin uygun/gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden? Çocukların uzaktan eğitimdeki derse katılımını, geleneksel eğitime göre nasıl değerlendirirsiniz? Çocukların etkinliklere katılım için motivasyonlarını, geleneksel eğitimle karşılaştırdığınızda nasıl değerlendirirsiniz? Uzaktan eğitim sürecinde etkinlikler için ayrılan sürelerin çocuklar için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Uzaktan eğitimin çocuklar açısından olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Sizce, velilerin uzaktan eğitim uygulamasından memnuniyet

düzeyi nasıldır? Sizce, veliler uzaktan eğitim uygulamasını yararlı buluyorlar mı? Sizce, veliler uzaktan eğitimde çocukların katılımını destekliyor mu? Uzaktan eğitimin veliler açısından olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Formda velilere, “Uzaktan eğitim uygulamasından memnun musunuz? Uzaktan eğitim uygulamasına nasıl erişim sağlıyorsunuz? Okul öncesi uzaktan eğitim uygulamasını yararlı buluyor musunuz? Veli olarak uzaktan eğitime çocuğunuzun katılımını destekliyor musunuz? Katılımını sağlamak için neler yapıyorsunuz? Uzaktan eğitimin sizin açınızdan olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Formda çocuklara, “Uzaktan eğitim uygulamasından memnun musun? Okula gitmeyi mi, evden uzaktan eğitime katılmayı mı tercih edersin? Neden? Uzaktan eğitim alırken, en çok nelerden/hangi etkinlikleri yapmaktan hoşlanıyorsun? Neden? Uzaktan eğitimde, sana sıkıcı/zorlayıcı gelen/hoşlanmadığın durumlar neler? Neden? Uzaktan eğitimde, öğretmen ve arkadaşlarını ekranda gördüğünde neler hissediyorsun? Uzaktan eğitimin daha eğlenceli olması için neler yapılmasını isterdin?” soruları yöneltilmiş ve “Bana uzaktan eğitimle/bilgisayardan derse girmekle/tabletten derse girmekle/telefonda derse girmekle ilgili bir resim yapıp göndermeni istiyorum.” denmiştir.

Çalışmada ayrıca çocuklardan çiz-anlat tekniği ile veri toplama yoluna gidilmiştir. Çiz-anlat tekniği, çizimde kullanılan kaynakların kolay erişilebilmesi nedeniyle araştırmacılar için merkezi bir yöntem ve çocuklar için eğitsel, tanısal, tedavi edici kullanımları araştıran bir araç olarak kullanılmaktadır (Angell, Alexander ve Hunt, 2015). Çiz-anlat tekniğinin tercih edilmesinin nedeni, çocuk odaklı olması ve çocukların görüşlerini rahat ifade edebilmesini sağlamaktır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışma için Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 04.08.2021-E.49468 tarih ve sayılı etik izni alınmıştır. Görüşmeler telefon ile yapılmış ve ses kaydı alınmıştır. Görüşme öncesi her bir katılımcıdan kaydedilecek görüşmeye katılıp katılmayacaklarına ilişkin onay alınmıştır. Çocukların görüşme yapabilmelerine ilişkin izin velilerinden alınmıştır. Öğretmen, ebeveyn ve çocuklardan toplanan veriler, görüşmelerin yazılı dökümü yapılarak ve görüşme içeriğine ilişkin temalar oluşturularak analiz edilmiştir. Çocuklardan ayrıca pandemide uzaktan eğitimle ders işlemeye ilişkin resim çizimleri istenmiş, çizimlerin neler içerdiğine ilişkin bilgiler de anneler aracılığıyla çocuklara sorularak kaydedilmiştir. Resimler, annelerden WhatsApp yoluyla alınmıştır.

Görüşme kayıtları ve çocukların kendi çizimlerini açıklaması yoluyla çözümlenen veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, yüzeysel kavramların anlamlarının detaylı olarak

işlenmesi ile detaya inilerek incelenmesini içeren analiz türüdür (Cansoy ve Türkoğlu, 2019). İçerik analizinde verilerin analizi yapıldıktan sonra temalar belirlenir ve düzenlenir, ardından bulgular yorumlanır. Katılımcıların her birine bir kod verilmiştir. Örneğin Ö4 yani öğretmen 4. katılımcı, V6 yani veli 6. katılımcı, Ç8 yani çocuk 8. katılımcıyı temsil eder. Veriler belli bir çerçeveye göre kategorize edilmiştir. Bu doğrultuda temalar oluşturulmuş ve her tema başlığı altında yorumlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada ebeveyn olarak yalnızca annelerin görüşleri alınmış, babalarla görüşülmemiştir. Çiz-anlat tekniğinde, çocuğun resmini yorumlamada annelerden destek alınmıştır. Her iki durum da çalışmanın sınırlılığı olarak düşünülebilir.

BULGULAR

Bu bölümde, içerik analizi sonucu oluşturulan kategoriler temalar halinde ele alınmış ve sunulmuştur. Bulgular (1) öğretimi planlama-uygulama-değerlendirmeye ilişkin görüşler, (2) uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşler, (3) veli ve çocukların uzaktan eğitime katılımı ve okul öncesinin uzaktan eğitime uygunluğuna ilişkin görüşler, (4) uzaktan eğitimde gelişimsel kazanımlara ulaşma düzeyine ilişkin görüşler, (5) veli ve çocukların uzaktan eğitime katılımı ve okul öncesinin uzaktan eğitime uygunluğuna ilişkin görüşler, (6) öğretmenlerin uyguladığı çocukların uygulanmasını istediği ve yapmaktan hoşlandığı etkinlik türlerine ilişkin görüşler, (7) uzaktan eğitim memnuniyet düzeyine ilişkin görüşler, çocukların uzaktan eğitimdeki motivasyonları, tercihleri ve duygu durumuna ilişkin görüşler olmak üzere 7 tema altında toplanmıştır. Daha sonra çocukların resimlerinin analizine yer verilmiştir.

Tema 1: Öğretimi Planlama-Uygulama-Değerlendirmeye İlişkin Görüşler

Bu başlık altında öğretmenlere uzaktan eğitimde etkinlik planlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaşadığı zorluklara ilişkin sorular sorulmuş, cevaplar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretimi planlama-uygulama-değerlendirmeye ilişkin görüşler

Planlamada Zorluk;	f	Zorluk Çeşidi	f
Yaşamıyor	8 (Ö1-3-4-5-6-7-9-10)	Planlamada tekrara düşme/sınırlı kalma	2
Yaşiyor	2 (Ö2-8)		
Uygulamada Zorluk;	f	Zorluk Çeşidi	f
Yaşamıyor	6 (Ö2-3-4-5-7-10)	Sınıf yönetimi	4
Yaşiyor	4 (Ö1-6-8-9)	Öğretimi sürdürme/etkinliğe dahil etme	1
Değerlendirmede Zorluk;	f	Zorluk Çeşidi	f
Yaşiyor	6 (Ö1-2-4-6-8-9)	Öğrenci açısından değerlendirmede zorluk	6
Yaşamıyor	4 (Ö3-5-7-10)	Programın uygulanmasına yönelik değerlendirme	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin 8’i planlamada zorluk yaşamadığını ikisi zorluk yaşadığını belirtmiş, zorluk yaşayanların biri planlamada tekrara düştüğünü, biri de planlamada sınırlı kaldığını ifade etmiştir. Konuya ilişkin bir örnek ifadeye yer verilmiştir.

“Zorluk yaşıyorum. Tekrara düşmeye başladım. Çocukları eğlendirici ve ekran karşısında aktif tutucu etkinliklere ulaşamıyorum.” (Ö2)

Öğretmenlerin 6’sı etkinlikleri uygulamada zorluk yaşamadıklarını 4’ü yaşadıklarını belirtmiş, zorluk yaşayanlar sınıf yönetimi (f=4) ve çocukları ekranda tutmakta (f=1) zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bir örnek ifadeye yer verilmiştir.

“Zaman zaman yaşıyoruz. Çocukların yanında olmadığımız için uzaktan yönlendirmek zor oluyor.” (Ö9)

Öğretmenlerin 6’sı değerlendirme sürecinde zorluk yaşadığını 4’ü zorluk yaşamadığını belirtmiş, bu süreçte zorlukların gözlem yapamamak (f=6) ve eğitim sürecini yönetememekten (f=1) kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bir örnek ifadeye yer verilmiştir.

“Yaşıyorum. Çocuğun elini veya yazdığı şeyi görmediğim oluyor. O yüzden de neyi ne kadar başardı ya da ne kadar ilerleme kaydetti onu göremiyorum.” (Ö6)

Tema 2: Uzaktan Eğitimin Olumlu ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşler

Bu başlık altında öğretmenlere kendileri, çocuklar ve veli açısından; velilere ise kendileri ve çocukları açısından uzaktan eğitimin olumlu- olumsuz yönleri sorulmuş ve görüşleri Tablo 2’te sunulmuştur.

Tablo 2. Uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşler

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ			
Kendi Açısından Olumlu	f	Olumsuz	f
Eğitimin sürekliliğinin sağlanması	3	Çocuklardan fiziksel ve duygusal uzaklık	8
Teknoloji öğrenme	2	Sosyalikte azalma	2
Eğlenceli etkinlik	2	İletişim güçlüğü	2
Geleneksel eğitimin değerini anlama	2	Teknoloji bilmeme	1
Hastalık yayılmaması	1		
Alternatif uygulamaları öğrenme	1		
Kendine zaman ayırma	1		
Çocuk Açısından Olumlu	f	Olumsuz	f
Teknolojiyi öğrenme	3	Sosyalite/etkileşim eksikliği	6
Öğretmen/arkadaşlarla iletişimin devamı	2	Ekran süresi/teknoloji bağımlılığı	4
Süreçle başa çıkma	1	Dil gelişimi geriliği	2
Dikkatlerini çekme	1	Teknik-Materyal-Erişim yetersizliği	2
Günlük yapılanları anlatma	1	Dikkat süresinin kısalığı	1
Sürekli eğitimin içinde olmaları	1	Kaygı/Streste artış	1
Sağlık açısından	1	Okul olgunluğu kazanamama	1
Aileyle vakit geçirme	1		
Yok	1		
Veli Açısından Olumlu	f	Olumsuz	f
Çocuğunun sağlığının güvende olması	4	Yorulma/bunalma	5

Uzaktan sosyallik sağlanması	2	Teknik-Materyal-Erişim yetersizliği	3
Çocukla kaliteli zaman geçirme	2	Uzaktan eğitimi verimsiz bulma	1
Eğitimi takip etme	1	Etkinlik materyalini bulamama	1
Okul kültürü/sorumluluk devam etmesi	1	Kaygı/Streste artış	1
Ulaşımından kaynaklı zaman kazanma	1	Sorumlulukta artış	1
Yok	1	Adaptasyon problemi	1
VELİ GÖRÜŞLERİ			
Kendi Açısından Olumlu	f	Olumsuz	f
Öğretmen/arkadaşlarla iletişimin devamı	3	Yok	4
Çocuğunun sağlığının güvende olması	3	Sosyallik/etkileşim eksikliği	3
Çocukla kaliteli zaman geçirme	2	Teknik-Materyal-Erişim yetersizliği	1
Eğitimin sürekliliğinin sağlanması	2		
Teknolojiyi öğrenme	1		
Etkinlik yapma	1		
Çocuğu Açısından Olumlu	f	Olumsuz	f
Öğretmen/arkadaşlarını görmesi/etkinlik	8	Ekran süresi uzaması	8
Teknolojiyi öğrenme/sıra bekleme	3	Sosyallik/etkileşim eksikliği	4
Eğitimin sürekliliğinin sağlanması	2	Yok	2
Kendine güveni artması	1	Aynı anda konuşma olması	1

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitimin kendi açılarından eğitimin sürekliliğinin sağlanması (f=3), teknolojiyi öğrenme (f=2), eğlenceli etkinlik (f=2), geleneksel eğitimin değerini anlama (f=2), hastalığın yayılmaması (f=1), alternatif uygulamaları öğrenme (f=1), kendine zaman ayırma (f=1) gibi olumlu yansımaları olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Öğretmenler uzaktan eğitimin kendi açılarından çocuklardan fiziksel ve duygusal uzaklık (f=8), sosyallikte azalma (f=2), iletişim güçlüğü (f=2), teknolojiyi bilmeme (f=1) gibi olumsuzluklar taşıdığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitimin çocuklar açısından teknolojiyi öğrenme (f=3), öğretmen/arkadaşlarla iletişimin devamı (f=2), süreçle başa çıkma (f=2), dikkatlerini çekme (f=1), günlük yapılanları anlatma (f=1), sürekli eğitim içinde olmaları (f=1), sağlık açısından (f=1), aileyle vakit geçirme (f=1) gibi açılardan olumlu durumlar barındırdığını belirtirken bir öğretmen olumlu yanının olmadığını ifade etmiştir. Konuya ilişkin bir örnek ifadeye yer verilmiştir.

“Hastalık yayılmaması için, pandemi açısından olumlu. Çocuklarla iletişime geçemiyorsun, bireysel etkinlik yapamıyorsun, sosyalleşme zaten zayıf, arkadaş iletişimi olmadığı için çocuklar sosyallikten uzaklaştılar. Bana bak benimle ilgilen önce benimle konuş diyorlar. Okulda bu yok. Uzaktan eğitimde bireyselleştğini görüyorsunuz. Öz güven açısından da olumsuz, dil gelişim açısından da olumsuz, kekemelik başlayan çocuklar var. Kaygı düzeyleri arttığını da söyleyebilirim.” (Ö3)

Öğretmenler uzaktan eğitimin çocuk açısından sosyallik/etkileşim eksikliği (f=6), ekran süresi/teknoloji bağımlılığı (f=4), dil gelişimi geriliği (f=2), teknik-materyal-erişim yetersizliği (f=2), dikkat süresinin kısalığı (f=1), kaygı/streste artış (f=1), okul olgunluğu kazanamama (f=1) gibi olumsuzluklar taşıdığını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bir örnek ifadeye yer verilmiştir.

“Teknolojiyi öğrenmeleri açısından iyi. İçselleştiriyor. Dil gelişimi, sosyalleşmede geride kalıyor.” (Ö7)

Öğretmenler, uzaktan eğitimin velilere çocuğunun sağlığının güvende olması (f=4), uzaktan sosyallik sağlanması (f=2), çocukla kaliteli zaman geçirme (f=2), eğitimi takip etme (f=1), okul kültürünün/sorumluluğun devam etmesi (f=1), ulaşımdan kaynaklı zaman kazanma (f=1) şeklinde olumlu yansıdığını belirtmiş, bir kişi olumlu yönünün olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenler, uzaktan eğitimde veliler açısından yorulma/bunalma (f=5), teknik-materyal-erişim yetersizliği (f=3), uzaktan eğitimi verimsiz bulma (f=1), etkinlik materyalini bulamama (f=1), kaygı/streste artış (f=1), sorumlulukta artış (f=1), adaptasyon problemi (f=1) gibi olumsuz durumların olabileceğini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin bir örnek ifadeye yer verilmiştir.

“Öğretmen ve arkadaşlarını görmesi, sorumluluklarının devam ediyor gibi olması, okul kültürünün yitmemesi açısından olumlu. Bağlantı sorunu yaşayan veliler oluyor. Onlarla telefonda görüşüyorum, canlı derse giremediği için çocuklarla çok iletişime geçemiyorum. İnterneti olmayanlar için olumsuz.” (Ö2)

Veliler uzaktan eğitimin kendi açılarından çocuklarının öğretmen/arkadaşlarla iletişimin devamı (f=3), çocuğunun sağlığının güvende olması (f=3), çocukla kaliteli zaman geçirme (f=2), eğitimin sürekliliğinin sağlanması (f=2), teknolojiyi öğrenme (f=1), etkinlik yapma (f=1) gibi olumlu yönleri olduğunu ifade ederken, olumsuz yön olmadığını (f=4), sosyallik/etkileşim eksikliği (f=3), teknik-materyal-erişim yetersizliği (f=1) gibi olumsuzluklar taşıdığını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Olumlu: Eğitimi devam ediyor. Olumsuz: Sosyalleşememesi. Okuldaki öğrenmeyle evdeki çok farklı.” (V2)

“Olumlu: Öğretmenin ilgisini daha yakından görüyoruz. İrtibat sağlanmış oluyor. “Olumsuz: Şu şartlarda olumsuz görmüyorum.” (V6)

Veliler uzaktan eğitimin çocuk açısından öğretmen/arkadaşlarını görmesi/etkinlik (f=8), teknolojiyi öğrenme/sıra bekleme (f=3), eğitimin sürekliliğinin sağlanması (f=2), kendine güveni artması (f=1) gibi olumlu yönü olduğunu ifade ederken ekran süresinin uzaması (f=8), sosyallik/etkileşim eksikliği (f=4), olumsuz yönün olmaması (f=2), aynı anda konuşma olması (f=1) gibi olumsuzluklar taşıdığını belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Olumlu: İnternette arkadaşlarıyla bir şeyler yapabileceğini gördü. Uzaktan, öğretmenin de destek olabileceğini gördü. Kendine güveni arttı. Bilgisayar ortamında nasıl davranacağını, her ağzından bir ses çıkabileceğini ve susmayı, kendisine sıra geldiğinde konuşmayı, öğrenmiş oldu. Olumsuz: Zararını görmedim.” (V4)

“Olumlu: Arkadaşlarını görmesi, bilgisayarda farklı uygulamalar, araçlar görmesi olumlu. Olumsuz: Öğretmeni ile birebir eğitim görmemesi açısından olumsuz. Ekran karşısında 10 dakikadan sonra kılması olumsuz.” (V7)

Tema 3: Veli ve Çocukların Uzaktan Eğitime Katılımı ve Okul Öncesinin Uzaktan Eğitime Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu başlık altında öğretmenlere, çocukların geleneksel eğitime göre derse katılım durumları ve katılımın sağlanması için ne yaptıkları, uzaktan eğitimin okul öncesi eğitim kademesinde uygulanmasına ilişkin sorular sorulmuştur. Konuya ilişkin görüşler, Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Veli ve çocukların uzaktan eğitime katılım durumları ile okul öncesinin uzaktan olmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Katılım durumu	f	Katılımı sağlamak için yapılanlar	f
Katılıyor	7	Hatırlatma/bilgilendirme	4
Katılmıyor	3	Teşvik etme	4
		Ders saatini uygun seçme	2
Uzaktan Eğitimin Okul Öncesi Kademeğe Uygunluğu	Nedeni		
Uygun bulmuyorum	8	Etkinlikler uygun değil	4
Uygun buluyorum	2	Sosyalliği destekleyememe	2
		İletişim/etkileşim azlığı	2
		Hiç olmamasından iyi	1
		Yaşa uygun değil	1
		Ekran bağımlılığı	1

Tablo 3'e göre okul öncesi öğretmenlerinden 7'si aile eğitimi ve katılımını sağlayabilirken 3'ü sağlayamadığını ifade etmiştir. Aile eğitimi ve katılımını sağlamaya yönelik olarak da hatırlatma/bilgilendirme (f=4), teşvik etme (f=4), ders saatini uygun seçme (f=2) yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

"Evet. Her veli bir etkinlik uygulanıyor. Teşvik ediyorum." (Ö5)

"Evet. Çünkü velilerim kendileri de giriyorlar ben de çocukların yanlarında olun diyorum. Gün içinde sürekli olarak motivasyonu artırmak için hatırlatma mesajları atıyorum. Ders saatini onlara uygun olarak seçiyorum." (Ö7)

Öğretmenler öğrencilerin uzaktan eğitimde derse katılımını geleneksel eğitime göre yüksek (f=6), az (f=3) ve orta (f=1) olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenlerden 8'i okul öncesi eğitimin uzaktan eğitim yoluyla verilmesini uygun bulmazken 2'si uygun bulduğunu belirtmiştir. Görüşlerine neden olarak da etkinliklerin uygun olmayışı (f=4), sosyalliği destekleyememe (f=2), iletişim/etkileşim azlığı (f=2), hiç olmamasından iyi (f=1), yaşa uygun değil (f=1), ekran bağımlılığı (f=1) ifadelerinde bulunmuşlardır. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

"Kesinlikle uygun bulmuyorum. O yaş grubuna uygun değil, ekran bağımlılığı arttı, sosyallik sağlanmıyor." (Ö3)

“Düşünmüyorum. Saydığım olumsuzluklar. İletişime geçiyorsun, göz göze gelmeyi hissedebilmeli, birebir ilgilenilme şansımız yok. Etkileşim az. Eksik yönler uzaktan desteklenmiyor.” (Ö9)

Tema 4: Uzaktan Eğitimde Gelişimsel Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Görüşler

Bu başlık altında öğretmenlere, uzaktan eğitimde çocuklar açısından gelişimsel kazanımlarına ulaşıp ulaşılmadığı ve ulaşılmıyorsa bunun nedeninin ne olduğu sorulmuştur. Konuya ilişkin görüşler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin uzaktan eğitimde gelişimsel kazanımlara ulaşma düzeyine ilişkin görüşleri

Kazanımlara Ulaşma Düzeyi	f	Ulaşmama Nedeni	f
Ulaşmıyor	6	Jest/mimik/iletişim/göz teması eksikliği	7
Kısmen	3	Gözlemlememe	4
Ulaşıyor	1	Uygulamadaki zorluklar	2
		Etkinlik süresinin kısıtlılığı	2
		Gerçek sosyal ortam olmaması	1
		Veli ilgisizliği	1
		Rehberlik yapamama	1
		Çocuğun Dikkat süresinin kısıtlılığı	1

Tablo 4’te görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenleri, uzaktan eğitimde çocukların gelişimsel kazanımlara çoğunlukla ulaşmadığını (f=6) belirtmişlerdir. Kısmen ulaştığını (f=3) ve ulaştığını (f=1) belirten öğretmen sayısı oldukça düşük orandadır. Kazanımlara ulaşmama nedeniyle ilgili olarak jest/mimik/iletişim/göz teması eksikliği (f=7), gözlemlememe (f=3), uygulamadaki zorluklar (f=2), etkinlik süresinin kısıtlılığı (f=2), gerçek sosyal ortam olmaması (f=1), veli ilgisizliği (f=1), rehberlik yapamama (f=1) ve çocuğun dikkat süresinin kısıtlılığı (f=1) belirtilmiştir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Kısmen ulaşıyor. Yüz yüzenin etkisi çok daha büyük. Uygulamaya yönelik zorluklar var. Yüz yüze jest mimik, anında müdahale çocuğu için içine katabilme durumu var. Ama internet ortamında bu mümkün olmuyor. Yaş grubu küçük, dikkat süreleri kısa.” (Ö1)

“Ulaşmıyor. Okul öncesinde göz teması, enerji duygusu alması gerekiyor. Çocuk bunu ekrandan almıyor. Çocuğa özgüven kazandırırken aile yapamadın olmadı diyor. Ulaşmıyor.” (Ö3)

Tema 5: Öğretmenlerin Uyguladıkları, Çocukların Uygulanmasını İstedikleri ve Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlik Türlerine İlişkin Görüşler

Bu başlık altında öğretmenlere ağırlıklı olarak tercih ettiği, çocuklara ise yapılmasını istedikleri ve yapmaktan hoşlandıkları etkinlik türleri sorulmuştur. Görüşler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Uygulanan ve çocukların tercih ettiği etkinlik türlerine ilişkin görüşler

Uygulanan Etkinlik Türleri	f	Yapılması İstenen Etkinlikler	f
Türkçe	10	Yaratıcı Dans/Müzik	2
Okuma-Yazmaya Hazırlık	7	Sanat	2
Oyun	4	Türkçe	2
Fen ve Doğa	4	Deney	1
Sanat	3	Oyun (Yapboz)	1
Müzik	2	Okuma/Yazmaya Hazırlık	1
		Arkadaşlarıyla daha fazla etkileşim	1
Çocukların Hoşlandığı Etkinlik		Etkinlik Nedeni	
Sanat	6	Eğlenceli/zevкли olması	9
Deney	4	Öğretici olması	1
Hikaye	2		
Oyun	2		

Tablo 5 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenleri uzaktan eğitimde Türkçe (f=10), okuma-yazmaya hazırlık (f=7), oyun (f=4), fen ve doğa (f=4), sanat (f=3) ve müzik etkinlikleri (f=2) uyguladıklarını belirtmişlerdir. Çocuklar, sanat (f=6), deney (f=4), hikaye (f=2), oyun (f=2) gibi etkinlikleri yapmaktan hoşlandıklarını ifade etmişlerdir. Etkinliği sevme nedeni olarak da eğlenceli/zevкли olması (f=9), öğretici olması (f=1) ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Resim ve boyama yapmaktan hoşlanıyorum. Eğlenceli ve renkli olmasından.” (Ç9)

“Yapboz yapmayı çok seviyorum. 100 parça. Resim yapmayı da çok seviyorum. Çok eğlenceli ve çok seviyorum.” (Ç10)

Çocuklar uzaktan eğitimin daha eğlenceli olması için yaratıcı dans/müzik etkinliği (f=2), sanat (f=2), Türkçe (f=2), deney (f=1), oyun etkinliği (yapboz) (f=1), okuma-yazmaya hazırlık (f=1) ve arkadaşlarıyla daha fazla etkileşim (f=1) gibi etkinliklerin yapılmasını istediklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Arkadaşlarımla konuşmak beni mutlu eder. Arkadaşlarımla uzaktan görüşmek isterdim” (Ç3)

“Müzik, müzikte dans etmek güim güim güim.” (Ç9)

Tema 6: Uzaktan Eğitimden Memnuniyet Düzeyine İlişkin Görüşler

Bu başlık altında öğretmenlere velilerin uzaktan eğitim uygulamasından memnuniyet düzeyi ve uzaktan eğitimi yararlı bulup bulmadıkları; velilere uzaktan eğitim uygulamasından memnuniyetleri, uzaktan eğitimi yararlı bulup bulmadıkları ve çocuklarının memnuniyeti; çocuklara ise tablet/bilgisayar/telefondan ders girmekten memnun olup olmadıkları sorulmuştur. Konuya ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Uzaktan eğitimden memnuniyet düzeyine ilişkin görüşler

Öğretmenlere Göre			
Velilerin Memnuniyet Durumu	f	Yararlı Bulma Durumu	f
Kısmen memnunlar	5	Evet	5
Memnun değil	3	Kısmen/süreç itibarıyla	4
Memnunlar	2	Hayır	1
Velilerin Kendi Memnuniyet Durumları			
		Yararlı Bulma Durumları	
Memnunum	4	Evet	5
Kısmen memnunum	3	Kısmen	4
Memnun değilim	3	Hayır	1
Velilere Göre			
Çocuklarının Memnuniyet Durumu		Çocukların Kendi Memnuniyet Durumları	
Memnun	8	Memnunum	9
Kısmen memnun	1	Memnun değilim	1
Memnun değil	1		

Tablo 6'ya göre öğretmenler velilerin uzaktan eğitimden memnuniyet düzeyine ilişkin kısmen memnunlar (f=5), memnun değil (f=3), memnunlar (f=2) ifadelerinde bulunmuşlardır. Öğretmenler, velilerin uzaktan eğitimi yararlı bulduklarını (f=5), kısmen/süreç itibarıyla (f=4) ve memnun olmadıklarını (f=1) ifade etmişlerdir. Veliler, uzaktan eğitimden memnuniyet düzeyini memnunum (f=4), kısmen memnunum (f=3) ve memnun değilim (f=3) olarak ifade etmişlerdir. Velilerin, 5'i uzaktan eğitimi yararlı bulduklarını, 4'ü kısmen yararlı bulduklarını, 1'i yararlı bulmadığını ifade etmiştir. Velilerin 8'i çocuklarının uzaktan eğitimden memnun olduğunu, 1'i kısmen memnun olduğunu, 1'i memnun olmadığını ifade etmiştir. Çocukların ise 9'u uzaktan eğitim uygulamasından memnun olduğunu, 1'i memnun olmadığını ifade etmiştir.

Tema 7: Çocukların Uzaktan Eğitimdeki Motivasyonları, Tercihleri ve Duygu Durumuna İlişkin Görüşler

Bu başlık altında öğretmenlere ve velilere çocukların uzaktan eğitime katılmaya yönelik motivasyonlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Velilere, uzaktan eğitimin pandemi sonrasında devamına ilişkin görüşleri ve nedeni, çocuklara ise okula gitmeyi mi yoksa ekrandan ders işlemeyi mi tercih edecekleri ve nedeni, uzaktan eğitime yönelik duygu durumları sorulmuştur. Duygu durumlarıyla ilgili olarak çocuklara öğretmen ve arkadaşlarını ekranda gördüğünde neler hissettiği, sıkıcı/zorlayıcı gelen/hoslanmadığı durumların neler olduğu soruları sorulmuştur. Konuya ilişkin katılımcı görüşler Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Çocukların uzaktan eğitimdeki motivasyonlarına ilişkin görüşler

Öğretmenlere Göre Çocukların Uzaktan Eğitim Motivasyon Durumları	f	Velilere Göre Çocuklarının Uzaktan Eğitim Motivasyon Durumları	f
Çocuk kendi isteğiyle katılıyor	4	İstekli	7
Çocuktan çocuğa değişiyor	4	Kısmen istekli	2
Çocuk aile zoruyla katılıyor	2	İsteksiz	1
Velinin Uzaktan Eğitimin Devam Etmesini İsteme Durumu		Nedeni	
İstemem	9	Sosyallik/etkileşim azlığı	7
İsterim	1	Dikkat/odak problemi	2
		Ekran süresinin uzaması	2
		Çocuğun sıkılması	2
		İnternet Erişim problemi	1
		Sağlık açısından	1
		Kendini ifade etme	1
		Eğitsel aktivite çeşitliliği	1
Öğrencinin Tercih Ettiği Eğitim Türü		Nedeni	
Okula gitmek	9	Oyun oynamak/etkinlik yapmak için	5
Uzaktan eğitim	1	Okulu/öğretmenini/arkadaşlarını sevdiği için	3
		Okul eğlenceli olduğu için	1
		Arkadaşını görebilmek için	1
Çocukların ne hissettiği		Çocuklar için Uzaktan Eğitimin Zorlayıcı Yönleri	
Mutlu/iyi/güzel hissediyorum	10	Zorlayıcı Yönü Yok	8
Sınıfımda gibi hissediyorum	1	Sıkıcı/Yorucu	2

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenler, geleneksel eğitimle karşılaştırdıklarında çocukların kendi isteğiyle katıldığını (f=4), çocuktan çocuğa değiştiğini (f=4) ve aile zoruyla katıldığını (f=2) belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir. Velilerin 7’si çocuklarının eğitim etkinliklerine istekli katıldığını, 2’si kısmen istekli katıldığını, 1’i isteksiz katıldığını ifade etmiştir.

Velilerin 9’u okul öncesi uzaktan eğitim uygulamasının pandemi sonrasında da devam etmesini tercih etmeyeceklerini, 1’i tercih edebileceğini ifade etmiştir. Nedeni olarak da sosyallik/etkileşim azlığı (f=7), dikkat/odak problemi (f=2), ekran kullanım artışı (f=2), çocuğun sıkılması (f=2), bağlantı problemi (f=1), sağlık açısından (f=1), kendini ifade etme (f=1), eğitsel aktivite çeşitliliği (f=1) gibi ifadeler belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“İstemem. Sosyallikten uzak kalmış olması, teknoloji ile fazla başır neşir olması nedeniyle istemem.” (V2)

“Hayır. Çok sıkıldılar. Yüz yüze her zaman daha iyi.” (V8)

Çocukların dokuzu okula girmeyi, biri uzaktan eğitim almayı tercih edeceğini belirtmiştir. Tercih sebebi olarak oyun oynamak/etkinlik yapmak için (f=5), okulu/öğretmenini/arkadaşlarını sevdiği için (f=3), okul eğlenceli olduğu için (f=1), arkadaşlarını görebilmek için (f=1) olduğunu belirtmişlerdir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Okula gitmeyi isterim. Çünkü oyunlar oynuyoruz.” (Ç3)

“Okula gitmeyi. Çünkü okulu daha çok seviyorum da ondan.” (Ç6)

Çocuklar uzaktan eğitimde öğretmen ve arkadaşlarını ekranda gördüğünde mutlu/iyi/güzel hissediyorum (f=9), sevgi hissediyorum (f=3), sınıfımda gibi hissediyorum (f=1) ifadelerinde bulunmuşlardır. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“İyi hissediyorum.” (Ç7)

“Yani bilmiyorum sınıfta gibi hissediyorum. Mutlu oluyorum.” (Ç10)

Çocukların 8’i uzaktan eğitimde sıkıldığı bir durumun olmadığını belirtmiş, 1’i şarkı, 1’i de oturmaktan sıkıldığını ifade etmiştir. Hoşlanmayan durumlara gerekçe olarak da sıkıcı olması (f=1) ve yorucu olması (f=1) belirtilmiştir. Konuya ilişkin katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir.

“Oturmaktan sıkılıyorum. Yoruluyorum.” (Ç1)

“Yok. Her şey eğlenceli.” (Ç5)

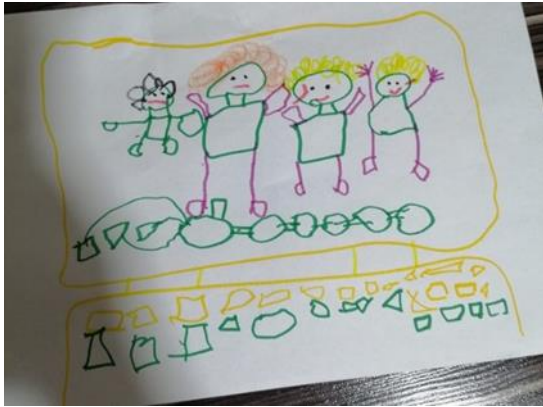
Çocuk Resimlerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çocukların ekranda öğretmenleri ve arkadaşlarıyla ders işlemek konusunda yaptıkları resimlerde yer verdikleri temalar Tablo 8’de sunulmuştur.

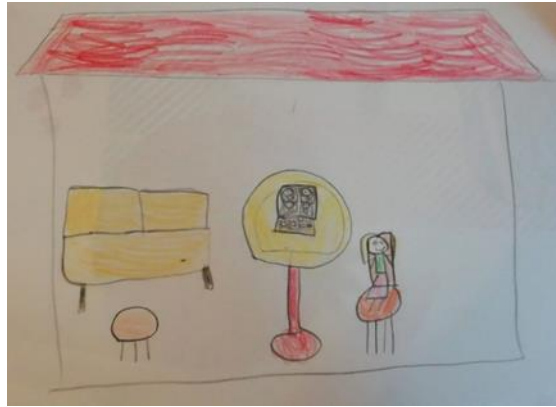
Tablo 8. Çocuk resimlerinde yer verilen temalar

Tema	f
Bilgisayar	7
Öğretmen-arkadaş	5
Oyun oynama	4
Yıldız, kalp, çiçek	3

Tablo 8’de görüldüğü gibi çocuklar resimlerinde bilgisayar (f=7), öğretmen-arkadaş (f=5), oyun oynama (f=4), yıldız, kalp, çiçek (f=3) çizimlerini kullanmışlardır. Konuya ilişkin çocukların örnek çizimleri aşağıda yer verilmiştir.

Resim 1. Erkek-4,5 yaş

Resim 2. Kız- 6 yaş

Resim 3. Kız-6 yaş

Resim 4. Erkek-6 yaş

Resim 1’de bilgisayar ve bilgisayarda oyun oynayan çocuklar, Resim 2’de bilgisayar başında ders izleyen bir kız çocuğu, Resim 3’te oyun oynayan çocuklar, Resim 4’te katılımcıların resimlerini gösteren bilgisayar ekranı görülmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar, öğretmenleri ve velilerinin Covid-19 pandemisinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, görüşmelerden elde edilen sonuçlar temalar halinde ele alınarak yorumlanmıştır. Bu bölümde, çalışmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Çalışma bulgularına göre okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan öğretimi planlamada zorluk yaşamadıkları, ancak uzaktan eğitim uygulama ve değerlendirmesinde bazı noktalarda zorlandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının uzaktan eğitimi ölçme ve değerlendirmede zorluk yaşadığı bilinmektedir (Saygı, 2021). Kurnaz ve arkadaşları (2020) uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşlerini incelediği çalışmalarında, öğretmenler uzaktan eğitim ders sürelerini öğrencilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak planladıklarını belirtmişlerdir. Planlamada, öğrencilerin eksik olduğu alanları destekleyecek etkinliklerin hedeflenmesi, öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olmakla birlikte eğitimin devamlılığı açısından önemlidir. Ancak uzaktan eğitimde kazanılabilecek hedefleri planlamak teorikte kolay gibi görünse de uygulamak ve hedef kazanımların öğrencilere ulaşıp ulaşmadığını değerlendirmek oldukça güçtür. Eğitimin, çocukların yaş, gelişim dönemi ve gelişimsel dönem özellikleri göz önünde bulundurularak planlanması, eğitimin aksamaması ve kazanımların havada kalmaması gerekmektedir. Özellikle ders sürelerinin yetersiz

ve yaş grubuna uygun olmadığı öğretmenlerce belirtilmektedir (Demir ve Özdaş, 2020). Literatürde de öğretmenlerin uzaktan eğitimde öğrencilerle göz teması, iletişim ve etkileşimi gerçekleştiremediğini, bazı kazanım ve müfredatın uygulanmadığı için çocuklara edindirilemediği/sağlanamadığına ilişkin görüşler vardır (Demir ve Kale, 2020). Çocuklarla göz teması, anında geri bildirim, etkinliklere uygun yönlendirme yapmak gibi etkileşim içeren durumları sağlayamamak hem etkinlik doyumunu azaltacak hem de etkinlikleri ulaşılmak istenen amaçtan uzaklaştıracaktır. Öğretmenlerin beceri kazandırmada uzaktan eğitimi verimli bulmadığı da bilinmektedir (Korkmaz ve Toraman, 2020). Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamasında planlamada zorluk yaşamamalarının nedeni, okul öncesi eğitimin esnek bir yapıda olmasından kaynaklanıyor olabilir. Okul öncesi öğretmeni, ele aldığı gelişimsel kazanım ve göstergelere ulaşabilmek için belli bir müfredat yerine çocukların ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda etkinliklerini planlayıp uygulama esnasında değişiklikler yapabilir. Planlama mükemmel olsa da uygulama esnasında öğretmenin önceki deneyimlerinden yararlanarak değişiklikler yapması, çocukların katılımını sağlaması ve bu süreçte teknolojik materyallerden yararlanması veya kendisi ve çocukların karşılaştıkları teknolojik materyallerden kaynaklı sorunları çözebilmesi de gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığından, okul öncesi öğretmenlerinin planlamadan çok uygulamada zorluklarla karşılaşmış olmaları anlaşılabilir.

Çalışmada, okul öncesi öğretmenleri ve velilerin uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğretmenler, uzaktan eğitimin kendilerine yönelik olumlu birçok noktasına değinmiş olmakla birlikte olumsuz özelliğinde hemfikir olunan konulardan biri öğrencilerin fiziksel ve duygusal uzaklığı olmuştur. Öğretmenlerin bakış açısına göre iletişim ve etkileşimi de kısıtlayan bu durum çocuklarda teknoloji bağımlılığı, dil gelişim geriliği ve kaygı-stres yaşama gibi uzun vadede farklı olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir. Veliler özellikle ekran süresinin uzaması ve sosyallığın azalmasına bağlı ekran bağımlılığı oluşabileceğini belirtmişler, çocuklarının sağlıklarının güvende olması ve ekran karşısında bile olsa arkadaşları ve öğretmeniyle görüşmesini uzaktan eğitimin en önemli yönü olarak belirtmişlerdir. Veli ve öğretmenlerin ortak görüşüne göre uzaktan eğitimin olumsuz özelliği teknolojik materyal eksikliği ve erişim yetersizliği olarak görülmüştür. Literatürdeki benzer çalışmalara bakıldığında öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticileri tarafından uzaktan eğitimde derse erişim problemi-bağlantı sorunu (Balaman ve Hanbay-Tiryaki, 2021; Başaran vd., 2020; Demir ve Kale, 2020; Hebebcı vd., 2020; Korkmaz ve Toraman, 2020; Kurnaz vd., 2020; Öz-Ceviz vd., 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yılmaz vd., 2020), teknolojik aygıt eksikliği (Baysal vd., 2020; Öz-Ceviz vd., 2020; Ünal ve Bulunuz, 2020;), sınırlı etkileşim/iletişim/sosyallik (Başaran vd., 2020; Hebebcı vd., 2020; Korkmaz ve Toraman, 2020; Kurnaz vd., 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020), sağlık açısından

hasta bireylerle aynı ortamı paylaşmadan ders işleyebilme (Özdoğan ve Berkant, 2020), çocukta teknoloji bağımlılığı, kaygı, dikkat eksikliği/ dağınıklığı, konsantasyon problemi, derse yönelik ilgi eksikliği gibi uzaktan eğitimden kaynaklı sorunların oluşması (Demir ve Kale, 2020; Demir ve Özdaş, 2020; Kurnaz vd., 2020; Tarkoçin vd., 2020; Yılmaz vd., 2020), eğitimde teknoloji kullanımı ve teknoloji öğrenimi (Özdoğan ve Berkant, 2020; Özyürek, 2018) gibi olumlu ve olumsuz görüşler ifade edilmiştir. Konunun odağında bulunan gruplarca belirtilen görüşler, pandeminin okul öncesi eğitime daha çok olumsuz yansıdığı şeklinde yorumlanabilir. Özellikle teknoloji bağımlılığı, derse erişim problemi, sınırlı sosyalleşme, kaygı, dikkat eksikliği, ilgisizlik gibi sorunların eğitimin niteliğini olumsuz etkilediği bilinmektedir. Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin olumlu yanı sıra çocukların hastalığın bulaşmasını önlemek için sosyal ortamdan uzak durması yanında teknolojik materyalleri kullanımını öğrenmesi olmuştur.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerin çoğunluğu, uzaktan eğitime veli katılımının sağlandığını belirtirken katılımları sağlamak için hatırlatma, teşvik etme ve dersleri velilere uygun saatlerde gerçekleştirme gibi girişimlerde bulunmuşlardır. Doğu Java'da çocuğu okul öncesi eğitime devam eden 40 ebeveynle yürütülen çalışmada ebeveynin erken çocukluk eğitimine beslenme, çift yönlü iletişim, evde öğrenme teknikleri ve karar almada rol alma şeklinde katıldığı belirlenmiştir (Hapsari, Sugito ve Fauziah, 2020). Bu durum, pandeminin getirisi olarak velilerin dersi çocukla birlikte deneyimlemesi ve akran-öğretmen etkileşiminin sınırlı olduğu uzaktan eğitimde çocuğu desteklemesi açısından önemlidir. Çalışmalar, çocukların teknolojik materyalleri tanınması ve okul ortamına temas etmesi açısından ebeveynin rolünün önem kazandığını göstermektedir (Nikolopoulou, 2022). Fakat aile katılımı, çoğunlukla anneler tarafından sağlanmaktadır (Hapsari, Sugito ve Fauziah, 2020; Gündoğdu, 2021).

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir bölümü, uzaktan eğitimde hedeflenen gelişimsel kazanımlara ulaşılmadığını belirtmişler ve bunun nedeni olarak da iletişim/etkileşim eksikliğini göstermişlerdir. Çocukları gözlemleyememek veya uygulamalarda zorluklar yaşamak, uzaktan eğitimin niteliğini ve eğitim kalitesini düşürmektedir. Yapılan çalışmalar öğretmen ve öğrencilerin yüz yüze eğitime kıyasla uzaktan eğitimi faydalı bulmadıklarını ve etkisiz gördüklerini göstermektedir (Balaman ve Hanbay-Tiryaki, 2021; Veraksa vd., 2021; Yılmaz vd., 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Okul öncesi uzaktan eğitimde, değerlendirme konusunda zorluklar yaşadıkları bulgusu da dikkate alındığında bu bulgunun manidar olduğu söylenebilir. Ancak Norveçli öğretmenlerin uzaktan eğitimde daha küçük grupla daha sık etkileşime girdikleri, Norveç ve Amerikalı öğretmenlerin pandemi sonrası normale dönüşte kendilerine faydalı olacak teknolojik beceriler kazandıklarını belirttiği görülmüştür (Pramling Samuelsson, Wagner ve Ødegaard, 2020).

Bu durum ailelerin sosyo-ekonomik durumu, teknolojik donanımları veya teknolojik araçları elde edebilme durumlarından kaynaklı farklılaştığı söylenebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde çocuklarla bireysel temaslarının olmaması, grupla etkileşimlerinin kısa süreli olması, ulaşılması beklenen kazanım ve göstergelerin pek çoğunun çocukları oyun oynamak gibi doğal ortamlarında gözlemleyerek değerlendirilebilir nitelikte olması değerlendirmede güçlüklerin nedeni olarak sıralanabilir. Genel olarak öğretmenlerin çoğunluğu, uzaktan eğitimi okul öncesine uygun bulmadıklarını belirtmişler ve bunun nedeni olarak da etkinliklerin uygunsuzluğu, iletişim ve etkileşimin sağlanamamasını göstermişlerdir. Çevrimiçi eğitimdeki sınırlı etkileşim farklı gruplar tarafından belirtilmiş olup (Başaran vd., 2020; Hebebe vd., 2020; Korkmaz ve Toraman, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020), uzaktan eğitimin genel olarak okul öncesi yaş grubundaki çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkısının sınırlı olacağı, okula ve eğitime ilişkin olumsuz tutum geliştirilebileceği, pandemi sonrası normal eğitime geçişte zorluk yaşamalarına neden olabileceği de söylenebilir.

Çalışmada, uzaktan eğitim uygulamasında okul öncesi öğretmenlerinin en çok tercih ettikleri etkinlik türünün Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık çalışmaları olduğu belirlenmiştir. Çocukların ise eğlenceli, zevkli ve öğretici olarak gördükleri müzik ve dans, sanat ve deneyleri tercih ettikleri belirlenmiştir. Yunan öğretmenlerle yapılan çalışmada, öğretmenlerin dersteki içerik önceliğini psiko-motor aktivitelere, matematik ve video izletmeye verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Nikolopoulou, 2022). Bunun nedeni, çocukların yaş ve gelişim dönemi itibarıyla en fazla ihtiyaç duydukları etkinliklere öncelik vermeleri olabilir. Uzaktan eğitimde çocuklara hitap eden etkinliğin planlanamamış olması uzaktan eğitimin en büyük dezavantajlarından. Genel olarak öğretmenleri en çok zorlayan durumların eğitimi planlamaya yönelik bilgi eksikliği olduğu bilinmektedir (Karadeniz ve Zabcı, 2020). Geleneksel eğitim yöntemine alışan ve her türlü uygulamayı hayata zorlanmadan geçirebilen öğretmenlerin, uzaktan eğitimdeki planlamaya yönelik bilgi eksikliği olması beklenen bir durumdur. İfade edilen eksiklik, öğretmenlerin henüz uzaktan eğitime hazır olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin uzaktan eğitimde sistemsal yapı ile ilgili sorun yaşadığı da bilinmektedir (Gündoğdu, 2021). Çalışma bulguları incelendiğinde; Türkçe etkinliğinde tekerleme ve parmak oyunları, hikaye anlatma ve hikaye hakkında konuşma, okuma yazmaya hazırlık çalışması gibi etkinliklerin tüm çocukların aynı anda ekran başında oturarak öğretmenini dinlemesi, öğretmen yönergesine göre hareket etmesi gereken etkinliklerden olduğu görülmektedir. Öğretmenin geleneksel derslerde olduğu gibi anlatım yöntemini kullanabileceği bu etkinlikleri uygulaması kolay olabilir. Çocukların hareket etme ve eğlenerek öğrenmeyi kapsayan etkinliklere ilgisi düşünüldüğünde, çocukların bireysel olarak etkin katılımını gerektiren oyun, müzik, dans, deney gibi etkinlikleri tercih etmeleri beklenen bir sonuçtur. Fakat bu tarz etkinlikleri uzaktan

eğitimle yönetmek, okul öncesi öğretmeni için güçlük oluşturacaktır. Romanya’da öğretmen, ebeveyn ve okul öncesi çocuklarla yürütülen çalışma sonucunda öğretmenlerin dijital araçları okul öncesi eğitimde kullanmaya yönelik istekli olduğu, kısa vadeli içerik dağıtımını yerine uzun vadeli platform ihtiyacı olduğu, çevrimiçi kalıcı bir bileşenin yüzyüze eğitimin alternatifi olarak uyarlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Ionescu ve Enescu, 2021). Pandemiye hazırlıksız yakalanan eğitim sistemleri, ileride benzer bir durumla karşılaşmamak için altyapı çalışmalarını sağlam tutarak öğrencilerin eğitim yaşantılarının aksamasını önleyebilir.

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre öğrenci velilerinin yaklaşık yarısı uzaktan eğitimi yararlı bulurken uzaktan eğitimden kısmen memnundurlar. Okul öncesi çocuklar ve velilerinin çoğunluğu da uzaktan eğitimden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Literatürde velilerin uzaktan eğitimin öğretici olması nedeniyle memnuniyet duyduklarına (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020), öğretmenlerin ise uzaktan eğitimi yetersiz bulduğuna (Demir ve Özdaş, 2020) ilişkin görüşler mevcuttur. Çalışmada velilerin tamamına yakının pandemi sonrası uzaktan eğitimin devam etmesini istemedikleri, neden olarak da uzaktan eğitimde sosyalleşmenin az olması ve ekran süresinin uzaması ile çocukların dikkat süresinin kılmasını göstermişlerdir. Çocuklar uzaktan eğitimdeki duygu durumlarını mutlu ve iyi olarak ifade etseler de okula gitmeyi istemişler, okulda etkinlik yapmayı ve arkadaşlarına, öğretmenlerine özlemlerini dile getirmişlerdir. Sosyallik, iletişim ve etkileşimin sınırlı olarak sağlanması uzaktan eğitimin odağında olan birçok grup tarafından olumsuz yönü olarak ifade edilmiştir (Başaran vd., 2020; Hebebe vd., 2020; Korkmaz ve Toraman, 2020; Kurnaz vd., 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020). Sosyal ve duygusal gelişim, okul öncesi eğitime devam eden çocuklar için ulaşılması beklenen önemli kazanımları içermektedir. Çocukların yaparak yaşayarak ve akran öğretimi ile birçok kazanımı sağladığı düşünüldüğünde, sosyal-duygusal gelişim alanı kazanımlarına ulaşmanın uzaktan eğitimde güç olduğu söylenebilir. Öğrencilere göre örgün eğitimdeki öğrenmeler daha kalıcı, arkadaş ve öğretmenlerle etkileşimin yüz yüze eğitimde daha faydalıdır (Özyürek, Bedge, Yavuz ve Özkan, 2016). Genel olarak yüz yüze eğitim sürecinin olmamasına alternatif bir uygulama olduğu için uzaktan eğitimden memnun olunduğu söylenebilir. Şartların uygun olması durumunda öğretmen, veli ve çocukların yüz yüze eğitimi tercih etmeleri bunu göstermektedir. Sosyal duygusal gelişimi desteklemenin uzaktan eğitimde mümkün olmayacağının bilincinde olan ebeveynler, pandemi sonrasında bu uygulamanın yerini geleneksel eğitime bırakmasını istediklerini belirterek aslında bu uygulamanın süreç itibarıyla zorunlu olduğunu bilmekte ve uzaktan eğitimin eksik yönlerine vurgu yapmaktadırlar.

Çalışmada, çocukların uzaktan eğitim imgelerini resimlerine bilgisayar, öğretmen-arkadaş olarak yansıttığı ve bu süreçteki etkileşime ilişkin memnuniyeti belirten çeşitli imgelere (yıldız, kalp, çiçek, gülen yüzler) yer verdiği görülmüştür. Çocukların çoğunun çizimlerinde özellikle uzaktan eğitimde ekranda arkadaşlarını çizmeleri, bu yaş grubu için akranlarıyla sosyal etkileşimlerin neden önemli olduğunun göstergesi olarak düşünülebilir. Çocukların yaşantılarından etkilenmeleri normaldir, fakat arkadaşlarıyla bir arada oyun oynamaya da özlem duydukları söylenebilir. Çocukluk dönemi, akran etkileşimiyle daha sağlıklı geçirilebilir. Arkadaşlarla oyun, çocuğun hareket ve sosyalleşme ihtiyacı için gereklidir. Bu ihtiyaç evde ekran başında oturularak karşılanamaz. Büyüme ve gelişme için çocuğun hareket etmesi gerekmektedir (Burrows, 2007; Eastman, 1997; Harrist vd., 1997; Kerkez, 2012). Aral ve arkadaşları (2021), pandemi sürecinde uzaktan eğitime tabii tutulan 36-72 aylık 28 çocuğa nefes farkındalık ve hareket eğitimi uygulamış ve etkinliklerin çocuklarda duygu ve öz düzenleme becerileri üzerindeki etkisi araştırmışlardır. Çalışma sonucunda uygulanan etkinliklerin çocukların duygu ve öz düzenleme becerilerine yüksek düzeyde etki etmediği bulunmuştur. Araştırma bulguları çocuklar için hazırlanan uzaktan eğitim etkinlik ve aktivitelerinin yaş ve gelişim özelliklerine uygun, duygu denetleme ve öz düzenlemeye yardımcı olacak şekilde planlanmasının önemine işaret etmektedir. Aynı anda birlikte yapılan hareket etkinlikleri çocukların belli oranda arkadaşlarıyla toplu oyun gereksinimini kısmen karşılayabilir. Çocukların ekran karşısında hareketsiz kalmalarını önleyecek egzersiz ve etkinlik uygulamaları, onların hareket ihtiyacını karşılamada kullanılabilir.

Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitim uygulaması, pandemi veya okula devamın mümkün olmadığı özel durumlarda kullanılabilir alternatif bir uygulama olarak görülebilir. Bu durumda ise iyi planlanmış, alt yapısı oluşturulmuş, ulaşılması beklenen kazanımlara yönelik etkinliklerin uygulandığı, değerlendirmenin yapılarak eksiklerin giderilmesine çaba gösterilen, aile katılımı ve desteğinin sağlandığı, uzaktan eğitimin okul kültürü olarak benimsendiği bir uygulamaya gereksinim bulunmaktadır. Uzaktan eğitime uygun materyallerin hazırlanması da önemlidir (Duman, 2020). Aksi halde zorunlu durumlarda bir alternatif olarak uygulanabileceği öngörülen uzaktan eğitim yoluyla okul öncesi eğitimin eğitsel amaçlarına ulaşması mümkün değildir. Uzaktan eğitim, okul öncesi kademe için yalnızca yüz yüze eğitime ek olarak tercih edilebilecek düzeyde geliştirilmelidir. Bu görüş öğretmen görüşleriyle de desteklenmektedir (Ünal ve Bulunuz, 2020).

Uzaktan eğitimin özellikle okul öncesinde verimli olması için çocukların gelişimsel özelliklerinin, bireysel farklılıklarının, üst bilişsel becerilerinin göz önünde bulundurularak altyapıların oluşturulması ve etkileşime dayalı içeriklerin üretilmesi gerekmektedir (İnan, 2020). Uzaktan eğitimin yaşa bağlı olarak faydalı yönleri de bulunmaktadır. Aydemir ve Karaman (2016) Açık

Öğretim Fakültesi'ne devam eden öğrencilerle yaptığı çalışmada, uzaktan eğitim ders içeriklerine eklenen üst bilişi destekleyen etkinlikleri tamamlayan öğrencilerin ders çalışma süreci ve üst biliş seviyesinde anlamlı düzeyde artış tespit etmişlerdir. Bu artışın daha düşük sınıflara devam eden öğrencilerde de görülebilmesi için çevrimiçi öğrenme ve eğitimlerin üst bilişi destekleyecek olgunluğa erişmesi, kastedilen etkinliklerin de ders içeriklerine serpiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu tarz uygulamaların yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak okul öncesi eğitimden itibaren uygulanması önerilebilir.

Çocukların okul yaşantısının temelini atıldığı ve okula bakış açısının, akran iletişim kalitesinin belirlendiği okul öncesi dönemde, uzaktan eğitimle ilgili kararlar alınırken çocuk merkezli uygulamaların dikkate alınması önemli görünmektedir. Okul öncesi kademedeki uzaktan eğitim uygulamaları, ebeveyn katılımı ve desteğinin sağlandığı, teknolojik materyalleri kullanabilen ve uzaktan eğitime yönelik güncel uygulamaları bilen okul öncesi öğretmenleriyle başarıya ulaşabilecektir. Özellikle okul öncesi eğitimde yüz yüze eğitimin yürütülmesi, uzaktan eğitimin zorunlu durumlarda uygulanması söz konusu olabilir. Diğer yandan uzaktan eğitim çocukların okul dışı zamanlarını değerlendirmek için yüz yüze eğitime ek olarak uygulanabilir veya ailelerin eğitime katılımını engelleyen durumlarda aile eğitimi ve katılımı çalışmaları için kullanılabilir. Covid-19 pandemi süreci, zorunlu da olsa hem eğitimciler hem de aileler için uzaktan eğitimi deneyimleme fırsatı sunmuştur. Yüz yüze eğitime alternatif olarak düşünmek yerine eğitimsel eksiklerin giderilmesi için ek öğretim yöntemi olarak uzaktan eğitimin kullanılması, hedeflere ulaşmak için önemli bir kazanım olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Alea, L. A., Fabrea, M. F., Roldan, R. D. A. ve Farooqi, A. Z. (2020). Teachers' Covid-19 awareness, distance learning education experiences and perceptions towards institutional readiness and challenges. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(6), 127-144.
- Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M. ve Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the COVID-19 pandemic period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90-109.
- Angell, C., Alexander, J. ve Hunt, J. A. (2015). "Draw, write and tell": A literature review and methodological development on the "draw and write" research method. *Journal of Early Childhood Research*, 13(1), 17-28.
- Aral, N., Fındık, E., Öz, S., Karataş, B. K., Güneş, L. C. ve Kadan, G. (2021). Covid 19 pandemi sürecinde okul öncesi dönemde uzaktan eğitim: deneysel bir çalışma. *Turkish Studies*, 16, 2.
- Aydemir, M. ve Karaman, S. (2017). Üstbilişsel etkinliklerin uzaktan eğitim öğrencilerinin üstbilişsel seviyeleri ve ders çalışma süreçleri açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 18-40.
- Balaman, F. ve Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 10(1).
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 179-209.
- Baysal, E. A., Ocak, G. ve Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının eba ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.
- Bozkurt, M. ve Duran, M. (2021,5,8-9). *İlkokul birinci sınıf öğrenci velilerinin uzaktan eğitim sürecini değerlendirmeleri (afyon örneği)*. VI. Uluslararası Battalgazi Bilimsel Çalışmalar Kongresi, Malatya. Malatya: İksad Global.
- Burrows, M. (2007). Exercise and bone mineral accrual in children and adolescents. *Journal of Sports Science & Medicine*, 6(3), 305.
- Cansoy, R. ve Türkoğlu, M. E. (2019). Verilerden anlam inşa etme süreci. İçinde S. Turan (Ed.) *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (s. 150). Ankara: Ankara Nobel.
- Ceviz, N. Ö., Tektaş, N., Basmacı, G. ve Tektaş, M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışı: Türkiye örneği. *Ulakbilge Dergisi*, 52, 1322-1335.
- Crewell, J. W. (2021). Beş nitel araştırma yaklaşımı. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.) *Nitel Araştırma Yöntemleri* (s. 99) içinde. Ankara: Siyasal.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292.
- Demir, S. ve Kale, M. (2020). Öğretmen görüşlerine göre, Covid-19 küresel salgını döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(8), 3445-3470.
- Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112.

- EBA (2021). Erişim adresi: <https://www.eba.gov.tr/#/anasayfa>. (2021). “EBA Nedir?”, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEGİTEK), 11.05.2021.
- Eastman, W. (1997). Active living: physical activities for infants, toddlers, and preschoolers. *Early Childhood Education Journal*, 24(3), 161-164.
- Ergüney, M. (2015). Uzaktan eğitimin geleceği: MOOC (massive open online course). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 15-22.
- Gökdaş, İ. ve Kayri, M. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2).
- Gözün-Kahraman, Ö. ve Ülker-Atav, P. (2019). Kültür, okul olgunluğu, özbakım becerileri. H. Gülay Ogelman (Ed.) *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (s. 514) içinde. Ankara: Eğiten.
- Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35).
- Hapsari, S. M., Sugito, S. ve Fauziah, P. Y. (2020). Parent’s involvement in early childhood education during the covid-19 pandemic period. *Jurnal Pendidikan Progresif*, 10(2), 298-311.
- Harrist, A. W., Zaia, A. F., Bates, J. E., Dodge, K. A. ve Pettit, G. S. (1997). Subtypes of social withdrawal in early childhood: Sociometric status and social- cognitive differences across four years. *Child Development*, 68(2), 278-294.
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y. Ve Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.
- Ionescu, V. M. ve Enescu, F. M. (2021, July). Using information technology in Romanian preschool environment during the COVID-19 pandemic. In *2021 13th International Conference on Electronics, Computers and Artificial Intelligence (ECAI)* (pp. 1-6). IEEE.
- İnan, H. Z. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde okul öncesi eğitimin yeniden yapılandırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 831-849.
- Karadeniz, G. ve Zabcı, N. (2020). Pandemi döneminde uzaktan eğitim veren öğretmenlerin çalışma koşulları ve algıladıkları stres ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi MSFAU Journal of Social Sciences*, 2(22), 301-314.
- Kerkez, F. İ. (2012). Sağlıklı büyüme için okulöncesi dönemdeki çocuklarda hareket ve fiziksel aktivite. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 34-42.
- Kılıç, Ş. (2015). Çocuk ruh sağlığına etki eden faktörler: Anne babalık davranışları, kardeş ve akran ilişkileri, televizyon ve bilgisayar. A. Güngör Aytar (Ed.) *Ruh Sağlığı* (s. 54-55) içinde. Ankara: Hedef.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Koçoğlu, E. ve Tekdal, D. (2020). Analysis of distance education activities conducted during covid-19 pandemic. *Educational Research and Reviews*, 15(9), 536-543.
- Korkmaz, G. ve Toraman, Ç. (2020). Are we ready for the post-COVID-19 educational practice? An investigation into what educators think as to online learning. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 293-309.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş. ve Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.

- MEB. (2020). Erişim adresi: <https://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunyanin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr>
- Nikolopoulou, K. (2022). Online Education in Early Primary Years: Teachers' Practices and Experiences during the COVID-19 Pandemic. *Education Sciences*, 12(2), 76.
- OECD. (2022). Erişim adresi: <https://www.oecd.org/coronavirus/en/education-equity>
- OECD. (2021). Erişim adresi: <https://www.oecd.org/coronavirus/en/education-equity>
- Öz-Ceviz, N., Tektaş N., Basmacı G. ve Tektaş M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışı: türkiye örneği. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 52, 1322–1335. doi: 10.7816/ulakbilge-08-54-06
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Özkan, Ö. Y. (2019). Eğitimde Araştırma Yöntemleri. (S. Turan, Ed.) Ankara: Ankara Nobel.
- Özmantar, K. Z. (2019). Eğitim çalışmalarında sık kullanılan araştırma türleri, S. Turan (Ed.) *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (s. 64) içinde. Ankara: Ankara Nobel.
- Özyürek, A. (2018). Okul öncesi çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımının annelerin görüşlerine göre incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 1-12.
- Özyürek, A., Begde, Z., Yavuz, N. F. ve Özkan, İ. (2016). Uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci bakış açısına göre değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 595-605.
- Pramling Samuelsson, I., Wagner, J. T. ve Eriksen Ødegaard, E. (2020). The coronavirus pandemic and lessons learned in preschools in Norway, Sweden and the United States: OMEP Policy forum. *International Journal of Early Childhood*, 52(2), 129-144.
- Saygı, H. Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 109-129.
- Sönmez, E. D. ve Cemaloğlu, N. (2020). Okullaşma sürecinde uzaktan evde eğitime geçiş. *İnsan ve İnsan*, 8(27), 63-82.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2020). Covid-19 bilgilendirme platformu. Erişim: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html>
- Tarkoçin, S., Alagöz, N. ve Boğa, E. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının pandemi sürecinde (covid-19) davranış değişiklikleri ve farkındalık düzeylerinin anne görüşlerine başvurularak incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(6).
- Toran, M. (2021). Yeni normalde erken çocukluk eğitimi ve bakımı: Eleştirel bir değerlendirme. *Eleştirel Pedagoji*, 68.
- Ünal, M. ve Bulunuz, N. (2020). Covid-19 salgını döneminde yürütülen uzaktan eğitim çalışmalarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi ve sonraki sürece ilişkin öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 343-369.
- Veraksa, A., Singh, P., Gavrilova, M., Jain, N. ve Veraksa, N. (2021). Russian and Indian preschool educators' beliefs about distance education for preschoolers. *Education Sciences*, 11(12), 814.
- World Health Organization (WHO) (2020). Erişim: https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/coronavirus-disease-answers?gclid=Cj0KCQIAk53-BRD0ARIsAJuNhpSECwwe-4eUP86jkWqMwiO2e2VDh5X0x3yW-2HNeG8EHQ8xRr5TcKcaAgVfEALw_wcB&query=What+is+COVID19%3F&referr

rPageUrl=https%3A%2F%2Fwww.who.int%2Femergencies%2Fdiseases%2Fnovel-coronavirus-2019%2Fcoronavirus-disease-answers

Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G. ve Yılmaz, D. (2020). *Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği*. Konya: Palet.

Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(6).